

Programma Duurzaam en Groen Zoetermeer

2016 – 2020

1. Inleiding

Van vier naar twee pijlers

In zowel 2007 als 2011 besloot de gemeenteraad met een vierjarig programma – het *Programma Duurzaam Zoetermeer* – een extra impuls te geven aan het duurzaam ontwikkelen van de stad. In beide periodes kende het programma vier pijlers, te weten:

- Het klimaat (100 procent CO₂ reductie);
- Een gezond leefmilieu (geluid- en luchtkwaliteit);
- Een natuurrijk en groen Zoetermeer (biodiversiteit);
- Duurzaam inkopen.

Voorliggende notitie voorziet in een nieuw programma voor de periode na 2015. Het Hoofdlijnenakkoord van het college uit 2014 vormt hiervoor de basis. De pijlers ‘duurzaamheid’ en ‘groen’ zijn in dit akkoord tot een vast onderdeel van het DNA van de gemeente verklaard. Daarnaast is in het Hoofdlijnenakkoord de conclusie getrokken dat voor de pijlers ‘gezond leefmilieu’ en ‘duurzaam inkopen’ in de komende jaren geen extra impuls noodzakelijk meer is. De ambities voor een gezond leefmilieu zijn inmiddels namelijk behaald en duurzaam inkopen is geïntegreerd in het inkoopbeleid. Het nu voorliggende nieuwe programma bestaat daarom niet uit vier maar uit twee pijlers, te weten: (1) een CO₂ neutraal en (2) een groen Zoetermeer.

*Duurzaamheid en groen
behoren tot het DNA van
Zoetermeer*

Stimuleren en verleiden

Het nieuwe programma vervult vooral een aanjaagrol. Het wil stimuleren en verleiden. Het benoemt daartoe op de eerste plaats de duurzaamheids- en groenambities van de gemeente. Deze ambities kunnen er voor zorgen dat Zoetermeer ook in de toekomst een fijne en aantrekkelijke stad blijft in de Randstad. Vervolgens voorziet het programma in verschillende concrete maatregelen en acties. Deze maatregelen en ambities zijn gericht op:

- Het realiseren van nieuwe en bestaande uitvoeringsprojecten van de gemeente en/of andere betrokken partijen;
- Het creëren van de juiste condities voor marktpartijen zodat zij tot daadwerkelijke proposities en investeringen kunnen en willen komen;
- Het opzetten van zogenaamde ‘Green Deals’ met wederzijdse inspannings- en prestatieverplichtingen voor alle betrokken partijen.

2. Waarden stad behouden en doorontwikkelen

Een aanpak op het gebied van een CO₂ neutraal en een groen Zoetermeer biedt grote kansen om belangrijke waarden van de stad te behouden en vooral ook verder door te ontwikkelen. Zo kunnen bijvoorbeeld duurzame en innovatieve woningrenovaties (onderdeel van een CO₂ neutraal Zoetermeer) de door sommigen gevreesde verpaupering van woonbuurten helpen voorkomen. Zoetermeer loopt hierin landelijk gezien nu al voorop. Ook draagt deze ontwikkeling bij aan het stabiliseren van de woonlasten en het kunnen benutten van nieuwe economische kansen door het bedrijfsleven.

Het groen (de tweede pijler) is nu reeds één van de grootste waarden van Zoetermeer. Dit blijkt alleen al uit een recent door het Algemeen Dagblad gehouden enquête onder de inwoners van Zoetermeer. Op

*Bewoners
waarderen het
groen in hun buurt
enorm!*

de vraag naar de pluspunten van hun buurt verwijzen zij vaak allereerst naar het groen in hun woonomgeving. Maar liefst 79 procent van de Zoetermeeders zet het groene karakter van hun buurt op plek één qua waardering. Daarnaast heeft Zoetermeer als stad binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een unieke ligging in het regionale groen. Deze waarde is met een gerichte aanpak in de komende jaren nog verder te versterken.

3. Een CO₂ neutraal Zoetermeer

Vooraf

Ten behoeve van een CO₂ neutraal Zoetermeer (eerste pijler) zet de gemeente in op een aantal concrete acties. Hieronder zijn deze op een rij gezet.

Aanbevelingen backcastingstudie

De gemeente volgt een groot aantal aanbevelingen op uit de backcastingstudie *Zoetermeer van 2030 tot nu* (oktober 2013). Deze

*Verduurzaming
als financiële
motor van
woning-
renovaties*

studie adviseert de gemeente onder meer om zich te concentreren op een grootschalige implementatie van het zogenaamde 'nul op de meter' concept. Dit is een concept om woningen volledig te kunnen renoveren (vernieuwbouw) en gegarandeerd volledig energieneutraal te

Acties/Green Deals

Opvolgen groot aantal aanbevelingen uit de backcastingstudie

maken tegen de kosten van de huidige energierekening.

Gemeentelijk fonds

In de bestaande bouw in de koopsector is dit jaar – met financiële ondersteuning van de gemeente – reeds de eerste nul op de meter renovatie van een woning gerealiseerd. De gemeente wil nu een (revoluerend) fonds instellen om nul op de meter renovaties door particuliere huiseigenaren in de komende tijd verder te faciliteren en te stimuleren. Vooralsnog bestaat er nog geen financieringsmodel om deze renovaties volledig te kunnen financieren uit de energierekening. Dit jaar gebruikt de gemeente om te onderzoeken op welke manier het beste invulling is te geven aan een fonds. Uiteraard maakt de gemeente hierbij gebruik van de voorbeelden van elders en de onlangs opgerichte taskforce. Met het binnen het fonds beschikbare budget zal de gemeente ook de realisatie van enkele naar nul op de meter gerenoveerde voorbeeldwoningen ondersteunen, alsook het opzetten van een renovatiewinkel. Een renovatiewinkel maakt het mogelijk voor huishoudens om hun woning stapsgewijs nul op de meter te maken.

NB: Ook in de huursector zal de gemeente nul op de meter renovaties voorlopig blijven ondersteunen. Onder ander door woningcorporaties zoveel mogelijk te informeren en te ontzorgen bij het verkrijgen van (Europese) subsidies. In Zoetermeer is corporatie De Goede Woning het verst gevorderd met de besluitvorming. Zij zullen hun ervaringen delen met de andere twee Zoetermeerse woningcorporaties: Vidomes en Vestia.

Nul op de meter op gemeentekavels

De gemeente zal op de door haar uit te geven kavels nul op de meter zoveel als mogelijk is als prestatie-eis meegeven. Dit gaat in ieder geval gebeuren op de locaties Waterzicht in Oosterheem en de Van Beeckstraat in Palenstein. Hier zal een substantieel aantal woningen de prestatie nul op de meter gaan halen. Vanaf 2018 wil de gemeente op alle nieuw uit te geven kavels nul op de meter realiseren. Deze ambitie zal zij meenemen bij de actualisatie van het grondbeleid.

Tijdlijn De Stroomversnelling

Het landelijke samenwerkingsverband 'De Stroomversnelling' heeft een tijdlijn opgesteld voor de verdere ontwikkeling van nul op de meter renovaties. Deze tijdlijn kent als streefdatum voor het realiseren van CO₂ neutraliteit het jaar 2040. Het jaar 2030 achten zij niet haalbaar. Als belangrijke reden geldt voor hen onder andere dat nul op de meter renovaties bij particuliere woningeigenaren – in tegenstelling tot die bij woningcorporaties – vooralsnog nog niet rendabel zijn. Derhalve zal het meer tijd vergen om tot het opschalen van nul op de meter projecten bij particulieren te komen. Zoetermeer werkt nauw en goed samen met het samenwerkingsverband De

Acties/Green Deals

Faciliteren financiering NOM renovaties particuliere huiseigenaren

Deelnemen aan lobby voor experimenteerruimte bij netwerkbedrijven

Stimuleren en deelnemen aan regionale en landelijke NOM platforms

Stimuleren initiatief voor een lokale renovatiewinkel

Bij actualisatie grondbeleid inzetten op toepassen NOM op alle uit te geven kavels

Aanpassen welstandsbeleid ten behoeve van NOM renovaties

Deelnemen aan lobby om saldering te continueren bij 1^e 100.000 NOM renovaties

Stimuleringsmaatregelen NOM in prestatieafspraken met woningcorporaties opnemen

Informeren en ontzorgen van corporaties bij aanvragen (Europese) subsidies

Stroomversnelling en neemt de tijdlijn met als streefdatum 2040 van hen over. De gemeentelijke ambitie verschuift dus van 2030 naar 2040.

Opwekking van energie

Naast energiebesparing is ook grootschalige opwekking van duurzame energie van belang. De gemeente faciliteert hiertoe initiatieven voor de realisatie van duurzame 'energiecentrales' (zon en wind), onder meer door het beschikbaar stellen van vastgoed en grond, het samenbrengen van partijen en het doorlopen van benodigde ruimtelijke procedures.

Opwekken van energie is minstens even belangrijk als besparing!

Concreet betekent dit dat de gemeente meewerkt aan het plaatsen van windturbines in het Bleizogebied en Lansinghage. Uiteraard is passendheid bij de uitgifte van terreinen en bestaande wet- en regelgeving wel een vereiste.

Daarnaast stelt de gemeente de daken van onder andere het stadhuis, het CKC, Fivelingo en de multifunctionele sportvoorziening aan het Willem Alexanderplantsoen beschikbaar voor de realisatie van zonnecentrales. Voorts probeert de gemeente in het kader van het project 'Warm welkom' voor de A12 zone het plaatsen van zonnepanelen in combinatie met geluidsschermen mogelijk te maken. Bij dit alles werkt de gemeente nauw samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Speciale aandacht qua samenwerking gaat uit naar de eerste Zoetermeerse energiecoöperatie (ww.dezo.eu). Deze is opgericht door en voor Zoetermeesters.

Volgens de uitkomsten van de backcastingstudie bestaan er voor de korte en lange termijn geen mogelijkheden voor het benutten van restwarmte in Zoetermeer. De gemeente blijft de ontwikkelingen op dit terrein wel volgen.

Bewustzijn ondoelmatig energieverbruik

Om het bewustzijn van ondoelmatig energieverbruik te vergroten, verkent de gemeente de belangstelling voor energiescans bij kantoren, winkels en bedrijven. Daartoe ondersteunt de gemeente ook het hiervoor bedoelde spreekuur in het ondernemershuis. Tevens zal zij verkennen hoe er voor particuliere woningeigenaren weer energiesafari's, energieparty's, woningscans en informatieavonden te organiseren zijn. Hetzelfde geldt voor de succesvolle ontwerpwedstrijd voor middelbare scholen: 'Duurzame stad van de toekomst'.

Acties/Green Deals

Meewerken aan plaatsen van windturbines op Bleizo en Lansinghage mits passend bij uitgifte kavels en wet- en regelgeving

Beschikbaar stellen daken van gemeentelijk vastgoed voor de realisatie van zonnecentrales

Plaatsen van zonnepanelen in combinatie met geluidsschermen langs A12 mogelijk proberen te maken

Regionale ontwikkelingen ten aanzien van restwarmte blijven volgen

Deelname aan regionale warmte-/koudekaart en daarmee aan ontwikkeling nationale energieatlas

Gebruik van de data van Stedin

Stimuleren van energiescans bij kantoren, winkels en bedrijven

Ondersteunen kennisoverdracht duurzaamheid naar VVE's

Faciliteren spreekuur in het ondernemershuis

Organiseren energiesafari's, energieparty's, woningscans en informatieavonden

Faciliteren ontwerpwedstrijd voor middelbare scholieren 'Duurzame stad van de toekomst'

Elektrisch rijden

Zoetermeer wil nadrukkelijk een pioniers- en voorbeeldstad zijn wat betreft alles wat nodig is om het elektrisch rijden in de komende jaren verder uit te breiden. Elektrisch rijden – en het gebruik van schone brandstoffen – is namelijk van onschatbare waarde om de luchtkwaliteit in de stad te verbeteren en de uitstoot van CO₂ tegen te gaan. Concrete acties op dit vlak zullen in de komende tijd in een separaat regionaal plan vorm krijgen. Het gaat daarbij om het stimuleren en faciliteren van laadvoorzieningen, voorzieningen voor de opslag en buffering van elektriciteit, alsook bedrijvigheid op het gebied van elektrisch rijden. NB: Er zijn hoge verwachtingen dat de opslag van elektriciteit binnen enkele jaren rendabel zal zijn. In samenwerking met Stedin zal de gemeente ook een pilot stimuleren die voorziet in het realiseren van een lokaal slim elektriciteitsnetwerk in combinatie met energieopslag, nul op de meter, het opwekken van duurzame energie en elektrisch rijden.

Acties/Green Deals

Stimuleren en faciliteren van laadvoorzieningen, voorzieningen voor opslag en buffering van elektriciteit

Samen met Stedin proberen een pilot op te zetten voor de realisatie van een lokaal slim elektriciteitsnetwerk in combinatie met energieopslag, NOM, opwekking duurzame energie en elektrisch rijden

4. Een groen Zoetermeer

Vooraf

Op het gebied van groen (tweede pijler) is er met de zogeheten 'groentriologie' (*Groenkaart*, *Bomenvisie* en *Visie Biodiversiteit*) al een stevig beleidskader opgezet. Hieronder geeft de gemeente aan wat zij in de komende jaren op basis van dit kader concreet gaat doen. De focus ligt daarbij op het verhogen van de kwaliteit van de grote groengebieden rondom de stad en het realiseren van herkenbare en hoogwaardige verbindingen tussen de stad en deze gebieden. Tevens staat het koesteren en versterken van de biodiversiteit centraal. Zoetermeer vormt op die manier ook in de toekomst een bron van leven voor het omringende polderlandschap en omgekeerd.

Met de groentriologie is al een belangrijk beleidskader opgezet

Acties/Green Deals

Verhogen van de beleving van natuur en groen rondom de stad door betere recreatieve verbindingen

Recreatieve verbindingen

Door in te zetten op het verbeteren van de recreatieve verbindingen verhoogt de gemeente de beleving van de natuur en het groen rondom de stad. Het gaat onder meer om de volgende verbeteringen: realisatie van het rondje Meerpolder, realisatie van de fietsroute 'Zoetermeer aan zee', realisatie van de vaarverbinding vanuit de Rotte richting het Bentwoud en de Zoetermeerse Plas naar Stompwijk en Leiden/Den Haag, het verbeteren van de aansluiting van de fietspaden op de Jan Waaijerbrug, het verbeteren van de fiets-, vaar- en wandelverbindingen

rondom het Noord Aa gebied en de realisatie van een voetpad langs de Oostkade.

Groene waarden en biodiversiteit

Het versterken van de groene waarden en biodiversiteit zowel in als rondom de stad vormt – naast het verbeteren van de verbindingen – eveneens een concrete opgave. Onder meer de volgende maatregelen zijn hiertoe voorzien: natuuroptimalisatie van het Westelijk weidegebied in het Buytenpark (landje van Geijssel), realisatie Nieuwe Driemanspolder, realisatie van het Bentwoud, het verbeteren van de zone Noordelijk plassengebied, de realisatie van bloemrijke en bijenvriendelijke bermen in het buitengebied en de realisatie van faunapassages bij duikers, bruggen en viaducten. Voorts komt behoud en verbetering van het groen en de biodiversiteit tot stand in het kader van groot onderhoud (*Beheervisie* van de gemeente) en concrete ontwikkelprojecten. Tot slot wil de gemeente de ‘beleving’ van het groen in en rondom de stad verbeteren door samen met Floravontuur een ‘Uit-agenda’ voor het groen te ontwikkelen. Deze agenda geeft aan wat er allemaal te doen en te beleven valt in en met het groen.

Monitoring biodiversiteit

Monitoring is een belangrijk instrument om de diversiteit van de Zoetermeerse natuur te koesteren en te kunnen vergroten. De monitoring door de gemeente van de biodiversiteit zal zich in de toekomst richten op de soorten uit de *Zoetermeerse veldgids* in met name de vijf natuurkerngebieden van de stad. Concreet gaat de gemeente samen met het Waterschap, de Zoetermeerse natuurorganisaties en in te huren specialisten jaarlijks een zo breed mogelijk onderzoek doen in een vijfjarige cyclus. Ook zal er jaarlijks aanvullend onderzoek plaatsvinden naar vleermuizen, bijen en specifieke zoogdieren in de stad.

5. Lasten en baten

Om voorliggend *Programma Duurzaam en Groen* daadwerkelijk goed uit te kunnen voeren zijn naast grootschalige investeringen door marktpartijen en particulieren ook (beperkte) gemeentelijke investeringen noodzakelijk. Positief bijeffect van al deze investeringen is dat zij naast het verbeteren van de duurzaamheid en het groen ook leiden tot een stijgende economische waarde van de stad, zoals: een stijgende waarde van woningen en buurten, stabielere woonlasten en een toename van de aantrekkelijkheid van Zoetermeer als vestigingsplaats.

Acties/Green Deals

Versterken groene waarden en verbeteren biodiversiteit in en om de stad

Parallel aan groot onderhoud (beheervisie) en ontwikkelprojecten het groen en de biodiversiteit behouden en verbeteren

Verbeteren van de monitoring van biodiversiteit

	2016	2017	2018
Lasten Duurzaam			
- Fonds nul op de meter	€ 166.000	€ 166.000	€ 166.000
- Kosten uitvoering fonds	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
- Promotie fonds	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
Lasten Groen			
- Voortzetting Investeringsfonds Regionaal Groen	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Baten			
- Waardevermeerdering woningen en buurten	PM	PM	PM
- Stabieler woonlasten	PM	PM	PM
- Toename aantrekkelijkheid Zoetermeer als vestigingsplaats	PM	PM	PM

6. Monitoring Programma Duurzaam en Groen

Het *Programma Duurzaam en Groen* speelt een cruciale rol bij het halen van de doelstelling 'het bevorderen van een duurzame ontwikkeling' uit *Programma 3* van de gemeentebegroting. In *Programma 3* zijn vier indicatoren opgenomen aan de hand waarvan de gemeente tussentijds toetst of het beleid leidt tot de gewenste resultaten. Naast twee

Monitoring aan de hand van vier indicatoren

reeds al langer gebruikte indicatoren – te weten: de CO₂ reductie in procenten en het percentage inwoners dat de natuur daadwerkelijk ervaart – zijn er ook twee nieuwe indicatoren opgenomen: de mate waarin mensen in het buitengebied komen en de mate van biodiversiteit (het aantal beschermde soorten) in de stad. Voor de monitoring maakt de gemeente van

verschillende beschikbare bronnen gebruik: www.CO2-monitoring.nl, www.energieinbeeld.nl, www.klimaatmonitor.databank.nl, de Nationale databank Flora- en Faunawet en de gemeentelijke Omnibusenquête.

NB: Ook de buiten het *Programma Duurzaam en Groen* vallende ontwikkelingen op het gebied van geluid- en luchtkwaliteit blijft de gemeente monitoren. De luchtkwaliteit monitort de gemeente jaarlijks in het kader van het Nationaal Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit (NSL). Het geluid (omgevingslawaai) dient de gemeente daarnaast vierjaarlijks voor de gehele stad in kaart te brengen.

7. Samen aan de slag

An aerial photograph of a landscape. In the foreground, there is a residential area with many houses. To the left, a river flows. In the middle ground, there are green fields and a road. In the background, there are more fields and a forested area. The image is slightly faded and has a soft focus.

Nadrukkelijk is het programma samen met alle bij duurzaamheid en groen betrokken partners tot stand gekomen. Van hen is een blijvende betrokkenheid, *commitment* en inzet nodig om daadwerkelijk de gewenste resultaten te kunnen boeken. Het betreft onder meer de volgende partners: de woningcorporaties, energiesector, de provincie, de inwoners van Zoetermeer, natuurorganisaties en vrijwilligers. Gekeken is naar welke maatregelen en acties wenselijk en haalbaar zijn, alsook wat daar vanuit de gemeente voor nodig is.